

ÜNİVERSİTE EĞİTİMİ/UMULAN EĞİTİM / BULUNAN EĞİTİM / SORUNLAR

ERDİNÇ ERGÜN

Dicle Üniversitesi Elektrik-Elektronik Mühendisliği Öğrencisi

EĞİTİM

Eğitim; toplumların gelişmesi, tarihini kanıksaması, geleceğine ışık tutması anlamında bireyler için gereklidir. Toplumların gelir düzeyleri, gelişmişlikleri, çağdaşlıkları ve uygarlıklar tarihi içinde konumları çoğu zaman eğitim düzeylerinin paralelinde gelişmiştir. Kimi toplumlar yüksek beceri ve düşünce sanatı ile günümüze ışık tutmuş, eğitim sisteminde tabanı oluşturmuş, köklü değişiklikler yapmıştır. Bugün okullarda gördüğümüz bilimsel sanatsal vb. derslerin temelleri bu zamanlarda atılmış ve gelen süreçte kimi zaman değişime uğrayarak bugüne gelmiştir. Bugünün teknolojisi, sanatsal anlamda gelişiminin temelleri o günlerden atılmıştır. Yunanlıların matematik ve tıp alanlarındaki buluşları, edebiyat, sanat, felsefeye katkıları; Roma uygarlığının hukuka, politikaya, iktisada düzeyli katkıları onların takipçileri olan uygarlıklara çoğu zaman ışık tutmuştur. Geçmiş hesaplarından yola çıkarsak; toplumların geçmişte yapılan bilimsel, sanatsal vb. buluşları benimseme ve onları uygulayıp geliştirme, günümüze getirebilme başarıları bakımından toplumların eğitim düzeyleri, gelişmişlikleri oluşur. Yaşadığımız ülke bazında eğitimin kalitesi, işlevselliği, hele hele ülkenin ekonomisinin süreğenliğini oluşturacak olan bireylerin üniversite eğitimi; çelişkiler, uygunsuz yönetimler, müdahaleler sonucu oldukça kalitesizleşmiş ve cazipliğini yitirmiştir.

TÜRKİYE'DE EĞİTİM ve ÖĞRETİM

Türkiye'nin eğitim düzeni bütün geri kalmış ülkelerde olduğu gibi geridedir. Eğitimden yararlananların genel oranının düşüklüğünden tutun, eğitim ve öğretimin düzeyi, örgütün işleyişine varıncaya dek böyledir bu. Eğitim ve öğretim alanında görülen bu durum tam bir keşmekeştir. Düzendeki en büyük keşmekeş hem de. Özellikle yükseköğretim kurumları için bahsederek bu keşmekeş daha bir büyür, aşılabilir çizgilere varır. Eğitimdeki özelleştirme politikaları, YÖK belası, oy kaygısı ile açılan üniversitelerin gereğini aşan bölüm sayıları ve alınan öğrencilerin çokluğu, sistemin tıkanmışlığı yüzünden mezun olan öğrencilerin bir çoğuna cevap veremeyişi, yanlış politikalar yüzünden yükselen yoksulluk, dibe vuran eğitim haberleri idi. Üniversite eğitime yoğunlaşacak olursak; her sene kalitesizleşen eğitim süreç içinde diyalektik anlamda en fazla üniversiteleri vurur oldu. Vaatler sonucu açılan ve genel anlamda içi boş olan üniversitelerdeki imkanların yetersizliği, eğitime ayırdığı savunulan ödeneklerin gelmeyişi, hocaların yaşanan ekonomik sıkıntılar nedeni ile bilimden çok parayı, rekabeti düşünür oluşu, öğrencilerin günümüz bazında kayıp nesilden gelme dezavantajları iken birçoğunun araştırmadan, okumadan uzak tamamı ile hazırcı, tüketici bir mantıkla yaşamaları eğitime vurulan darbelerden bazılarıdır. Bu doğrultuda ülkede verilen eğitimde egemenler belirleyicidirler. Kendi iç dinamikleri, felsefeleri ve ihtiyaçları doğrultusunda eğitimi yönlendirirler hatta bilimsel olup olmamasını da belirleyebilirler. İşte bu nedenlerdendir ki bizlerin ve gelecek kuşakların yaşam platformu olan üniversiteler çoğu zaman gelişmişlik, sosyalizasyon, değişim ve dönüşüm bazında ağır darbeler almış, işlevselliğini yitirmiştir.

Burada toplumsal evrimde bizlerden ileride olan Avrupa'daki üniversitelerin gelişimine üstünkörü bir göz atarsak; Avrupa da eğitim tarihinin ilk dönemlerinde daha çok dinsel kurumların elinde iken sonraları yeni gelişen üniversitelerin eline geçmeye başlamıştır. Diğer yanda Avrupa'da kilisenin etkinlik alanında kendini kurtaran üniversiteler aynı zamanda biraz önce de bahsettiğimiz gibi hükümdarların yani egemenlerin güç alanları içinde önem kazanmaya başlamıştır. Krallıkların kentlerdeki üniversitelere mensup olan uyruklarınca XIII. yy'da krallıkların merkezleşmesi ile kendini hissettirecek olan bir otoriteyi dayatmak istemekteydiler. Bu iktidar mücadelesine karşı 1255 yılında öğrencilere karşı koyacaklar ve krallık koltuk gücüyle karşı bir çatışmaya girecektir. Grev ve çıkan çatışmalar sonrasında öğrenciler yanlarındaki bazı arkadaşlarını kaybettikten sonra üniversitenin özerkliği kazanılacaktır. Tabi krallıkların dışında üniversiteler yerel göç odaklarının müdahalelerine maruz kalacaktır. Avrupa'da bu şekilde başlayan üniversitelerin tarihi

günümüze dek aynı müdahaleler eşliğinde gelecek ve tüm dünyada benimsenen üniversitelerin müdahaleler tarihi boyunca bugüne geleceği olacaktır. Tabii olması gereken zamanda ve Avrupa’da hızla gelişen toplumsal evrimin hızına ayak uydurarak hatta bizzat müdahaleleri hızlandıran üniversiteler Avrupa’da toplumun gelişmesinde, ilerici gruplara önderlik edilmesinde ve ilerici teorilerin geliştirilmesinde üstüne düşen tarihsel misyonu yerine getirmiş ve birçok kazanımla halka sunmuştur. Bunu kuşkusuz halkla birlikte yapmıştır.

Oysa Türkiye’ye geldiğimizde çok geç başlayan üniversite kurma girişimleri ve bunlara yapılan müdahalelerle kendini göstermiştir. Ülkemizde üniversiteleri önceleyen en önemli gelişme eğitim amacı ile insanların Avrupa, ABD’ye gitmeleri, orada dil öğrenmeleri ve öğrendikleri dil kanalı ile ülkeye batı kültür ve değerlerinin aktarılması olmuştur. Bunun yanında bölgelerde bulunan ve çoğu üniversitelerde okuyan öğrenciler müdahaleler sonucu kendi bölgesindeki kültürü alamamış, dili öğrenememiş neticesinde üniversiteler bölge kültürüne, halk diline, araştırılması gereken olgulara mezar olmuştur. Normal şartlar altında üniversiteye hazırlanan ve kazanan her öğrenci hazırlık dönemindeki sorunlu, baskılı dönemi atlattığı için üniversiteyi özgürleştiği bir ortam olarak görür. Kendi özgürlüğünü henüz yakalamış birey yeni açılımlar yapmak, sosyal hayatında değişimlere gitmek ister. Yani üniversite hayatı her insanda değişebilmenin, gelişebilmenin, öğrenebilmenin özgürleşebilmenin hayatı olmaktadır artık. Tabii biraz önce de bahsettiğimiz gibi müdahaleci mantık bu arzuların önünü çoğu zaman kesmiş; düşünen, öğrenen diyalektiğini körüklemiş, elinde bulunduğu ve bilimi ticaretleştirdiğine inandığımız yök elemanlarına peşkeş çekmiştir. Yönetici konumundaki elemanlar ellerinden geldikçe eğitimi kendi yönlerine çekmiş, demokratik kuralların işlemediği, okuyanların sözlerinin para etmediği bir ortamda eğitim süreci devam etmiştir. Bu adaletsiz sistem bilinçli bir politikayla yapılmıştır ve yürütülmektedir. Komprador kapitalizmi boy atıkça kendine uygun bir eğitim sistemini de gerçekleştirdi.

Komprador burjuvazinin amacı açıktır. Bir yandan hafız kursları ve imam okullarını köylüyü uyutmak yolunda kullanırlar. Öte milli eğitimi özel ticaretlerine açmışlardır. Zaten komisyon, vurgunculuk, üçkağıtçılık genel bir politika olmuştur. Anadolu topraklarını satıp kiralamaktan başlayarak her işimizde bezirgân ruhu ile ve fahiş kâr, tefecilik, aldım-sattım, üstüne aracılıkla kalkınacağımızı sanarak bir asır geçirdik. Bezirgân ruhu topluma hakim olmuş veya hancı kapitalistlerin komisyoncuları bu ruhu cümlelerin yüreğine oturtmasını bilmişlerdir. Neticede bu şartlar altında öğrenimini sürdüren ve öğrenime nice hedefler ile başlayan düşünen, sorgulayan, öğrenen

beyinler başkaldırmış ve özellikle üniversitelerde çatışma ortamları oluşmuş, bu gerginlikle ve dışlanmışlıkla hareket eden beyinler kendi içlerinde bile ayrılmalara gitmiştir. İşte üniversitelerdeki bu öğrenci başkaldırmasını bu tablonun orta yerinde adaletsizliğe direnme olarak değerlendirmek gerekir

Gençlik bunalıyor ve bu bunalım da toplumun adaletsiz, erdemsiz havasından kaynaklanıyor. Üniversiteler demokratik ortamlarda eğitim vermiyor. 1933 yılından başlayarak özellikle yabancı öğretim görevlileri görevlendirilmeye başlandıktan sonra üniversitelerin bütün fakültelerinde canlı bir araştırma dönemi başlar. 1946 yılı üniversiteler için bir başka önemli yıldır. O yıl çıkarılan yeni bir kanunla, üniversite yeni bir statüye kavuşturulur; daha da önemlisi özerklik kabul edilir üniversiteler için. Daha sonraki yıllarda üniversitelerin sayısı artacak, İstanbul ve Ankara'nın dışındada yapılacaktır. Ne var ki üniversitelerin yeni bir reforma tabi tutulması gereksinimi de ortaya çıkacaktır. İşleyişinde olsun, eğitiminde olsun demokratik bir üniversitenin kurulması, bütün mücadelelere karşın, bugünde gerçekleşmemiş durumda. 1973 yılında çıkarılan yeni üniversiteler kanunu ise bu sorunu çözebilmiş değil, çözemeydi de... Tersine 1946 kanunundakinden daha gerilere atmıştır üniversiteleri. Aslında düşünce özgürlüğünden yoksun bir ülkede üniversite özerkliği ne anlam taşır? Bir ülke düşünün ki bilim adamları yazdıkları, ya da çevirdikleri kitaplardan ötürü ağır hapis cezası istemiyle mahkemeye verilir. Böyle bir ülkede bilim gelişebilir mi? Ne denli acı olursa olsun bir gerçek de şu: Üniversite düzenimiz emperyalizmin sultasında yaşayan Türkiye'de komprador kapitalizmin felsefesine bağlanmıştır. Parasal amaçlar, bilimsel amaçlardan daha ağır basmaktadır. Kürsü ticareti almış yürümüştür. Ve bu kârlı ticareti sağlama bağlamak için sadık asistanlar seçilmekte, yeni kadrolar oluşturulmaktadır. Çeşitli yöntemlerle kürsülere bağlı; muayenehane, hukuk büroları, müteahhitlik firmaları, ticaret ve iktisat danışmanlıkları işlemektedir. Yaşadığımız bozuk düzenle iç içe bir alışveriş içine girmiştir, üniversiteler. Bazı ayrıcalıklı üniversiteler ABD ve Avrupa'ya çeşitli yollardan bağlıdır. Bunlar bir yandan burs turizmini geliştirmekte, bir yandan Anadolu'da kurulan üniversiteleri sömürge gibi kullanmaktadırlar. Bilim adamı ruhu değil tacirlik ruhu çoğu üniversite ve fakültelerimizde kurumsallaşmıştır. Bugün çoğu üniversitemizde bilim öğretildiğini kimse savunamaz. Bilim adamlarımız daha düşünme yöntemi sorununu çağdaş boyutlar içinde, çözebilmiş değildirler. Ve öyle olduğu için de özellikle Anadolu üniversitelerinin bilim dünyasında yeri yoktur. Her şey öğrencinin kendi çabasına kalmıştır. Artık tek başına savaşıyan beyin de pratik, gerçeklikten uzak olduğu için ezberlemekten öteye gidemez.

Üniversiteleri düzeltmenin yolu nedir? Üniversitelerden umut edilenlerin hayata geçirilmesi için ne gibi değişiklikler yapabiliriz. Başta üniversiteyi toplumsal görevini yaparken siyasal iktidara karşı korumak gerekir. Özerkliği olmayan üniversitelerde bilim de olmaz eğitim de olmaz diye düşünüyorum. Bu sayede üniversiteler toplum yasalarında eşit şekilde yararlanır, ödenekler eşitlenir, bilim gelişir, her bölgedeki üniversiteler, kendi bölgeleri şartlarında cazip hale getirilebilir. Yerel üniversite yönetimleri alınan ödenekleri fakültelere eşit şekilde paylaşır, bilim için açılan bilim yuvalarını cazip hale getirir. Şartlar düzelirse bugünkü sorunların aşılacağı görülebilir.

Kendi üniversitemden biraz bahsedecek olursam; bulunduğu bölge konum itibarı ile bölge halkının çok şeyler beklediği, geleneklerine etki edebileceğine inandıkları bir üniversite. Doğuda şartlar malum; insanlar üniversite geleneğine daha yeni ısınıyor. Sosyal çevre koşullar yeni yeni oluşuyor. Biraz önce bahsettiğimiz gibi üniversite öğrencilerinde ciddi anlamda köşede unutulmuşluklarının verdiği hırsla öğrenme hevesi ve gelişmiş toplumları gördükçe ilerleme ilkesi gelişiyor. Fakat üniversitelerdeki gelir yetersizliği, bölge şartlarının uygulanabilir hale getirilmeyişi de bu istekleri yavaş yavaş hayale, bir tür anlaşmaza dönüştürüyor. Bu da genel bir bunalım ve yanlılaşmayı getiriyor. Üniversite öğrencilerinin kendilerini ifade edebilecekleri kurumlar, örgütlenmeler yeni yeni oluşuyor. Bunlar da çoğu zaman müdahalelere maruz kalıyor, baskılar azmi kırıyor, daha önceki bunalım halinde zaten tedirgin olan beyinlerin direngenliklerini bitiriyor. Mühendislik eğitimi dünya standartlarında en pahalı eğitim, ödenek sağlanması gereken eğitim olmasına karşın Türkiye’de ki eğitimin çarpıklığı nedeni ile biçim olarak gelişmeyen, açıldığı halde devam eden, özellikle bizim fakültemizde şartları bir hayli düşük olduğu, tamamı ile ezberci, pratiğin çok az ve yoğun şartlar altında yapıldığı bir çıkmaz şeklinde devam ediyor. Öğrenciler üretken olamıyor, farklı konuları gördüklerinde çözüm öneremiyor, tartışmıyor, kendini ifade edemiyor, bölgede yaşamışlığının verdiği baskılar yetmezmiş gibi üniversitedeki çarpık eğitimin getirdiği bunalım, ezbercilik, üretememekle üniversiteden çıktığında ya işsiz kalıyor ya da piyasaya, emperyalist kuşaklara yem oluyor. Bir mühendisin en etkin olması gereken konulardan biri sosyallik, ikili ilişkiler bazında hiçbir eğitim alamıyor, bunu hocaları ile çoğu zaman gerçekleştiremiyor. Direngenlikleri de baskılara maruz kalıyor. Küçük örnek: Beş senedir Diyarbakır EMO GENÇ üniversite hocaları ile sorunlar yaşıyor, birlikteliği, sosyalliği ve üretkenliği amaçladığı halde ve kurulduğu tarih itibarı ile üniversitemizdeki ilk örgütlü bölüm olmamıza rağmen birçok hoca buna karşı çıkıyor, ayrı gözle

bakıyor bu da direngenliği kırıyor, kanıksanmışlıkları tüketiyor. Bu şartlar altında yetişen öğrenciler düzene yem oluyor, isteklerine cevap alamıyorlar. Yaşadığımız şartlar altında örgütümüzü yürütebilmek çalışmalarımızı sergileyebilmek bizde zorluklarla şekilleniyor. 1999'da yapılan 1. Öğrenci Kurultayı'nda Diyarbakır'dan katılan Ahmet arkadaşımızın size bahsettiği genelde bölge ve üniversite, özelde bölümümüzle ilgili sorunlar hala devam etmektedir. Bu sorunların en önemlilerinden laboratuvar, uygulamalı ders eksikliği, hocaların öğrenciler ile ilişki eksiklikleri öğrencilerin üniversitede sadece ezberci bir mantığa yönlendirilmeleri sorunları halen devam etmektedir. Bu noktada nasıl bir üniversite istiyoruz, çözümler ne olabilir dediğimiz zaman benim görüşlerim:

Üniversitelerin misyonu doğruların mutlakaştırılması değil, bizzat doğru diye kabul edilenlerin tartışılması, sorgulanması ve yeni açıklamaların yaratılabilmesi için araştırma tekniklerinin akademik özgürlük içinde yerine getirilmesi esasına dayanır. Yüksek öğretim kurumları, kişilerin ekonomik, sosyal, kültürel temel ve politik haklarının gerçekleşmesini gözetmelidir. İlgililerin içinde buldukları toplumun karşı karşıya bulunduğu çağdaş sorunlara yönelmelidir. Kendi toplumları da politik baskıları ve insan hakları ihlallerini kınamalıdır. Üniversiteler kendi aralarında dayanışma içinde olmalıdırlar. Bu maddi ve manevi olabilir. Yüksek öğretim kurumları, bilimsel ve teknolojik bağımlılığı önlemek ve bilginin edinilmesi ile kullanılmasında, dünyadaki tüm akademik çevrelerin eşit konuma sahip olmasını sağlamak için çaba göstermelidir. Akademik özgürlükten gerektiği kadar yararlanmak ve ifade edilen özgürlüklere uymak, yüksek öğretim kurumlarının üst düzeyde özerkliğe sahip olmasını gerektirir. Özerk üniversitelerde ilk önce öğrencilere gereksiz ezber bilgiler vermek yerine; evreni toplumu ve insanı bütün yönleri ile irdeleyecek, inceleyecek birimler olmalıdır. Üniversiteler bürokrasiden uzak tutulmalıdır. Kendi farklılıklarını geliştirmeli ve korumalıdırlar. Katılımcı ve üretken bir yönetim anlayışı olmalıdır. Bunu ön koşulu bölümler dahil tüm kararların en geniş katılım yolu ile alınması ve uygulanmasıdır. Çağdaş gelişmeler, yeni durumlara uyabile, çok yönlü gelişmiş insan gücü gerektiğinden, bol seçenekli, dallar arası yönetimli, eğitim-öğretim alanlarının yaratılması ve sunulması önemli akademik görevlerdendir. Bu çerçevede eğitim-öğretim programları sürekli eleştiriselle değerlendirilmeli ve geçirgenlik sağlanmalıdır. Ne rektör ne dekan dahil hiçbir karar bireysel alınmamalı, kararlar mutlaka kurallara uygun alınmalıdır. Üniversitelerin kurallarla yönetilmesi benimsenmelidir. Üniversitelerde akademik özgürlük olmalıdır. Akademik özgürlük öğrenme ve öğretme özgürlüğünün yanı sıra akademik öz yönetim yetkisini, bilim kişisi yetiştirme ve

akademik unvan verme bir başka deyişle doktora yapabilme hakkını içerir. Ülkenin ve toplumların tartışıldığı ortam olması gereken üniversiteler özgür olmalıdır. Üniversitelerin temel taşı olan öğrencilerin karar süreçlerine katılmaları ve her yönden kişiliklerini özgürce geliştirebilmeleri için her türlü olanak sağlanmalıdır. Kısaca üniversiteler hem kurum olarak hem de öğrencilere sunduğu eğitim öğretim olarak bağımsız olmalıdır. Demokratik bir ortamda yetişen bireyler ileriye yönelik sağlam adımlar atabilir, baskıcı bir ortamda birey özgür düşünemez, direngenliği kırılır, araştıramaz, kanıksayamaz. Üniversite özgürlüğü, özerkliği hem birey hem de ülke için zorunlu bir gerekliliktir.